

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

Ośrodek Debaty
Międzynarodowej

Rekomendacje: Współpraca regionów w polskiej polityce zagranicznej

Grudzień 2018

Opracowanie: Prof. Dominik Mierzejewski, Ośrodek Spraw
Azjatyckich UŁ

Współpraca regionów w polskiej polityce zagranicznej

Według danych z różnych badań z ostatnich lat około 70% polskich jednostek samorządu terytorialnego prowadzi działania prowadzące do umiędzynarodowienia. Wszystkie Urzędy Marszałkowskie posiadają kontakty międzynarodowe jednak różna jest intensywność i jakość. Z reguły koncentrują się na współpracy europejskiej, nie inicjując współpracy z państwami pozaeuropejskimi.

Z punktu widzenia prowadzenia polskiej polityki zagranicznej należy dążyć do wykorzystania już istniejących kanałów współpracy tak by, głównie w wymiarze gospodarczym promować polskie produkty. Z drugiej strony władze centralne mogą napotkać brak przyzwolenia na ingerencję w międzynarodowe działania samorządów.

W przygotowanym opracowaniu, w oparciu o wywiady swobodne z przedstawicielami samorządów i instytucji otoczenia biznesu oraz po literaturze z zakresu dyplomacji samorządowej przedłożono wnioski oraz rekomendacje dla dalszych działań dyplomacji Rzeczypospolitej Polskiej.

WNIOSKI

1. Działania samorządów powinny być szerszej uznane za część dyplomacji publicznej i w oficjalnej narracji zostać wpisane jako element wymiany międzyludzkiej, nie zaś polityki centralnej;
2. W obszarze operacyjnym powinna nastąpić dalej idąca koordynacja działań samorządów z wytycznymi Ministerstwa Spraw Zagranicznych;
3. W/w punkt odnosi się szczególnie do działań samorządów w obszarach przygranicznych w tym głównie z Rosją oraz Ukrainą, które mogą prowadzić do napięć w relacjach na poziomie centralnym i być kontrproduktywne dla interesów Rzeczypospolitej Polskiej;

4. Samorządy są zainteresowane wsparciem ze strony władz centralnych, ale inicjatywa działań powinna pozostać po stronie samorządowej;
5. Działania samorządów są głównie oparte o kryteria: ekonomiczne m.in. wzrost wolumenu w eksporcie do zagranicznych partnerów, wymianie doświadczeń dotyczących procesów urbanizacyjnych np. w przypadku Łodzi i Stuttgartu.

REKOMENDACJE

1. Działania władz samorządowych w interakcji z partnerami zagranicznymi powinny stać się elementem polskiej polityki zagranicznej w wymiarze dyplomacji ekonomicznej i dyplomacji publicznej;
2. należy budować kanały komunikacji między działaniami władz lokalnych i MSZ w zakresie dyskusji na temat realnych problemów występujących w relacjach zewnętrznych a taką funkcję powinny pełnić RODM czy też granty finansowane ze środków MSZ;
3. regionalne przedstawicielstwa takie jak przedstawicielstwo Łódzkiego w Chengdu wymagają stałego wsparcia władz centralnych;
4. Należy monitorować i sugerować rozwiązania samorządom aktywnie uczestniczącym w pracach Komitetu Regionów na szczeblu Unii Europejskiej;
5. Przyłączenie się do międzynarodowych organizacji reprezentujących działania na szczeblu regionów i miast oraz skoordynowanie działań między uczelniami wyższymi a działaniami samorządów w zakresie wspólnego uczestnictwa w takich projektach.

ZARYS TEORETYCZNY

Próby zdefiniowania międzynarodowych działań samorządowych były podejmowane od początku lat 80. ubiegłego stulecia. Zjawisko to zyskało miano paradyplomacji, która w zasadzie posiada cechy dyplomacji prowadzonej przez władze centralne, jest zaś prowadzone przez władze lokalne czy samorządowe.

W 2015 r. Aleksander Kuznetsov określił działania paradyplomatyczne jako formę komunikacji politycznej w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych, kulturalnych i politycznych lub wszelkich innych rodzajów świadczeń, których podstawą są samodzielne działania samorządów lokalnych z zagranicznymi podmiotami rządowymi i pozarządowymi.

Nurt badań nad działaniami władz lokalnych i samorządów został zapoczątkowany w latach 80. XX wieku. Pionierem było amerykański badacz Ivo Duchacek. Głównymi motywacjami dla prowadzonych badań była analiza procesów globalizacji, regionalizacji i studiów transgranicznych. W tego typu badaniach próbuje się zrozumieć ogólny obraz transgranicznych stosunków politycznych, gospodarczych i kulturalnych. Władze regionalne są w tym kontekście zainteresowane jako główni aktorzy instytucjonalni odpowiedzialni za rozwój kontaktów, inicjatyw i komunikacji w przestrzeni granicznej.

Innym elementem struktury stosunków międzynarodowych stają się duże ośrodki miejskie. W tym kontekście mówimy o "dyplomacji miejskiej" (city diplomacy) jako formy decentralizacji zarządzania relacjami międzynarodowymi z miastami jako kluczowymi aktorami. Jeśli chodzi o motywy, metody i inne uwarunkowania ich zaangażowania w relację zewnętrzną, są one podobne do regionów. Miasta współpracują głównie na polu wymiany doświadczeń związanych z procesami zarządzania miastem, planowania rozwoju przestrzennego czy generalnie procesów urbanizacyjnych.

Co ciekawe, badania empiryczne dotyczące paradyplomacji regionów europejskich (np. Blatter 2008) koncentrowały się raczej na analizach działań w strukturach europejskich, a nie na stosunkach z krajami pozaeuropejskimi. Niewątpliwie odzwierciedlało to prawdziwą dynamikę paradyplomacji w regionach europejskich w latach 90. XX wieku. Wymownym tego przykładem było np. utworzenie biura w Brukseli w celu dostosowania się do integracji politycznej Europy było bardzo powszechne wśród regionów, ale posiadanie biura w państwie pozaeuropejskim było rzadkością. Chociaż w ostatnich latach mieliśmy do czynienia z szybkim rozwojem kontaktów, na przykład z chińskimi prowincjami (na przykład ze szczególnym udziale rządu landu Bawarii z prowincją Shandong w Chinach), przeważają tu wewnątrz europejskie perspektywy badawcze. Oprócz rzadkich studiów przypadków brak

kompleksowych badań dotyczących stosunków pozarządowych z partnerami spoza Europy. Jednak ta luka zostaje powoli wypełniana m.in. przez badania w ośrodku łódzkim.

Istotnym elementem jest tu podkreślenie wagi globalizacji, która oprócz procesów regionalnych jest głównym motorem sprawczym działań regionów. W zglobalizowanej gospodarce podmioty lokalne szukają możliwości promowania swoich interesów gospodarczych bez pośrednictwa rządu centralnego. Zabieganie m.in. o organizację wystaw np. EXPO w Łodzi, czy innego rodzaju imprez biznesowych jak np. w targi formatu 16+1 w Ningbo stanowią istotę działań międzynarodowych podmiotów lokalnych. W tej perspektywie paradiplomacja jest w pewnym sensie możliwa dzięki globalizacji, ale jednocześnie jeszcze bardziej przyspiesza globalizację. Drugim aspektem jest tu aspekt kulturalny. Jednym z widocznych efektów globalizacji jest homogenizacja kulturowa, która często jest postrzegana jako negatywna strona całego procesu. Czasami, paradoksalnie, regiony są bardziej skuteczne w przeciwstawianiu się kulturalnej globalizacji niż państwom. Jak zauważa Kuznetcov: "Regiony chronią swoje dziedzictwo kulturowe, aktywnie promując swoją tożsamość na arenie międzynarodowej. Dotyczy to zwłaszcza regionów o wysokich aspiracjach nacjonalistycznych, językowych i kulturowych, takich jak kraje Baque, Flandria i Katalonia (...) Globalizacja nie zaostrzyła ich pozycji w dziedzinie ochrony kultury, ale z drugiej strony zapewniła im nowe możliwości promowania ich osobliwości. na poziomie międzynarodowym".

KOMITET REGIONÓW I ORGANIZACJE MIĘDZYNARODOWE

W odniesieniu do działań polski samorządów ważnym jest wskazanie obszarów współpracy międzynarodowej w obszarach europejskich i pozaeuropejskich. Po pierwsze polskie samorzady powinny jasno precyzować swoje interesy w Komitecie Regionów Unii Europejskiej. Kluczowym zadaniem Komitetu jest kreowanie i opiniowanie polityki spójności, która odbywa się za pośrednictwem Komisji Polityki Spójności Terytorialnej (*Commission for Territorial Cohesion Policy and EU Budget, COTER*). Komisja skupia się na ocenie wyników negocjacji w sprawie umów o partnerstwie i programów operacyjnych oraz na przestrzeganiu zasady partnerstwa w kontekście programowania europejskich funduszy strukturalnych i

inwestycyjnych na lata 2014–2020, a także na sporządzanych przez nią sprawozdaniach w sprawie spójności. Do pozostałych kwestii należy mobilność w regionach zmagających się z wyzwaniami geograficznymi i demograficznymi oraz dwie makroregionalne strategie – na rzecz regionu Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego (EUSAIR) oraz na rzecz regionu alpejskiego (EUSALP).

Drugim elementem istotnym z punktu widzenia polskiej polityki zagranicznej byłoby włączenie się w działania Grypy ds. Zmian Klimatycznych C40, która łączy 90 największych miast świata, reprezentujących ponad 650 milionów ludzi i jedną czwartą światowej gospodarki. Stworzona i kierowana przez miasta grupa C40 koncentruje się na przeciwdziałaniu zmianom klimatu i kierowaniu miejskimi działaniami, które zmniejszają emisję gazów cieplarnianych i ryzyko klimatyczne, jednocześnie zwiększając szanse zdrowotne, dobrobyt i możliwości ekonomiczne mieszkańców miast. W tym kontekście promowania przez polski rząd elektromobilności działania miast i regionów w tym zakresie będą komplementarne z polityką rządu i będą budowały spójny obraz Polski w polityce międzynarodowej. Należy pamiętać, że to miasta C40 stały się kluczowymi graczami w tworzeniu porozumienia paryskiego, a co za tym idzie stanowią ważny element implementacji decyzji. Jednym z możliwych działań był Szczyt Klimatu dla Lokalnych Liderów, którego gospodarzem była burmistrz Paryża Anne Hidalgo i specjalny wysłannik sekretarza generalnego ONZ ds. Miast i zmian klimatu Michael R Bloomberg podczas konferencji ONZ poświęconej zmianom klimatycznym.

W kontekście polskim należy podkreślić, że jedynym polskim miastem jest stołeczna Warszawa, podczas gdy m.in. 11 miast amerykańskich, dziewięć chińskich, dwa holenderskie, dwa niemieckie sześć indyjskich i dwa wietnamskie.

Drugą istotną organizacją jest Metropolis - Światowe Stowarzyszenie Głównych Metropolii. Jest wiodącą międzynarodową organizacją skupiającą miasta i regiony metropolitalne liczące ponad milion mieszkańców. Utworzony w 1985 roku Metropolis reprezentowany jest przez ponad 140 członków z całego świata i działa jako międzynarodowe forum poszukiwania nowych możliwości współpracy. Głównym celem stowarzyszenia jest działanie jako forum dla burmistrzów, prezydentów i wybieranych urzędników metropolii, obszarów metropolitalnych

i regionów w celu wymiany i omówienia implementacji polityki związanej z rozwojem miast i regionów. Organizacja tworzy platformę, która pomaga samorządom lokalnym wzmocnić ich opinie na arenie międzynarodowej, wspierać międzynarodową współpracę i wymianę między władzami politycznymi, biurokratami oraz publicznymi lub prywatnymi organami dużych metropolii. **W organizacji nie ma żadnego z miast Polski.**

Inną ważną organizacją jest Zjednoczone Miasta i Lokalne Rządy (UCLG). Organizacja powstała w celu: promowania i rozpowszechniania wiedzy zdobytej w obszarach związanych z zarządzaniem, planowaniem i rozwojem dużych metropolii; dzielenia się doświadczeniami w zakresie realizowania i polityk realizowanymi przez urzędników głównych metropolii w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb i aspiracji mieszkańców; zachęcania i promowania badań mających na celu przyczynienie się do lepszej organizacji przestrzeni miejskiej lub poprawy stanu środowiska i warunków życia populacji głównych metropolii oraz wzmocnianie więzi solidarności między głównymi metropoliami, aby wspierać zrozumienie między narodami i dialog między metropoliami z różnych krajów. Aby osiągnąć te cele, stowarzyszenie oferuje środki do kontaktu i ułatwi wymianę informacji i pomysłów między wszystkimi organizacjami lub osobami bezpośrednio lub pośrednio zainteresowanymi kwestiami dotyczącymi głównych metropolii i ich przyszłości. Jest to organizacja lokalna o zasięgu globalnym, licząca ponad 240 tys. członków.

WSPÓŁPRACA ŁÓDŹ-CHINY

Współpraca z Chinami jest jednym z kluczowych obszarów w działaniach polskich samorządów względem państw pozaeuropejskich. W przypadku tej współpracy możemy wskazać istotną asymetrię wynikającą nie tylko z obiektywnych czynników takich jak obszar czy potencjał demograficzny, ale również w z uwagi na fakt asymetrii instytucjonalnej. W przypadku chińskim Ministerstwo Spraw Zagranicznych nie jest stroną w działaniach władz lokalnych. W odniesieniu do działań zewnętrznych chińskich władz lokalnych kluczową instytucją jest Chińskie Ludowe Stowarzyszenie Przyjaźni z Krajami Zagranicznymi, założone 3 maja 1954 r. Jego działania są wspierane przez rząd ChRL i liczne agendy państwowe. Dzięki temu możliwe było założenie 46 chińsko-regionalnych lub chińsko-państwowych stowarzyszeń z blisko 500 organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami ze 157 krajów. Główna

siedziba organizacji znajduje się w Pekinie, natomiast swoje oddziały posiada ona we wszystkich prowincjach, regionach autonomicznych, ale również w wielu powiatach i miastach. Rada Krajowa stowarzyszenia zbiera się co pięć lat, a w skład Rady Wykonawczej wchodzi przewodniczący, czterech wiceprzewodniczących i sekretarz generalny. Stowarzyszenie jest odpowiedzialne za nadzorowanie dyplomacji publicznej z innymi krajami, wpisującej się w chińską deklarację „niezależnej polityki zagranicznej”, opartej na pięciu zasadach pokojowego współistnienia. Głównym zadaniem tej instytucji jest „pogłębianie przyjaźni międzyludzkiej i współpracy międzynarodowej, a także promowanie pokoju na świecie i wspólnego rozwoju”. Drugim ważnym organem jest Chińska Rada Promocji Handlu Zagranicznego (*China Council for the Promotion of International Trade, CCPIT*), odpowiedzialna za promowanie współpracy gospodarczej na poziomie prowincji między Chinami i podmiotami zagranicznymi. Powstała ona w 1952 roku i jest największą instytucją promocji handlu zagranicznego w Chinach. Jej misją jest zapewnienie jak najlepszego środowiska dla biznesu międzynarodowego, który jest zainteresowany współpracą gospodarczą i inwestycyjną z Chinami. Chińska Rada Promocji Handlu Zagranicznego posiada 19 oddziałów na całym świecie, w tym aż 6 w Europie. W dniu 16 grudnia 2014 roku podpisała porozumienie z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości, którego celem jest wspólne działanie na rzecz ustanowienia Rady Biznesu 16+1. W relacjach na poziomie lokalnym należy wskazać, że niezwykle aktywną postawę przyjęło tu miasto Ningbo, odpowiedzialne za organizację targów 16+1 (China–CEEC Investment and Trade Expo). Pierwsze targi inwestycyjne i handlowe Chin i krajów Europy Środkowej i Wschodniej (Cooperation between China and Central and Eastern European Countries, China–CEEC) były ważną częścią wytycznych z Belgradu dotyczących współpracy w ramach formatu 16+1. Z tego punktu widzenia władze Ningbo łączą koncepcję Pasa i Szlaku z własną aktywnością w ramach formatu 16+1.

W odniesieniu do działań zewnętrznych regionu łódzkiego należy podkreślić aktywne i relatywnie dobrze skoordynowane działania wobec władz lokalnych w Chinach. Aktualnie miasto i region współpracują z trzema chińskimi podmiotami: 1. Tianjinem (miasto wydzielone), 2. Prowincją Syczuan i stolicą prowincji miastem Chengdu, 3. Miastem Guangzhou stolicą prowincji Guangdong. Najbardziej widocznym efektem współpracy dającym rozpoznawalność w Chinach jest połączenie kolejowe Chengdu–Łódź. Połączenie

zostało uruchomione przez prywatną firmę Hatrans w styczniu 2013 r. (zatem przed przedstawieniem koncepcji „pasa i szlaku” we wrześniu 2013 r.). Kolejno utworzono Biuro Województwa i Miasta w Chengdu, a w 2015 r. Konsulat RP w Chengdu. Należy tu zwrócić uwagę, iż **działania oddolne prywatnej firmy logistycznej pociągnęły za sobą działania władz lokalnych i w dalszej kolejności działania władz centralnych.**

Aktualnie zgodnie z chińskimi danymi do Łodzi trafia ponad 770 składów z chińskiego portu logistycznego w dzielnicy Chengdu Qingbaijiang. Firma, która inicjowała połączanie obsługujące ok. 100 składów. Problemem jest **asymetria w możliwościach eksportowych polskich producentów** oraz wykorzystania połączenia kolejowego do dalszej ekspansji gospodarczej. Z pewnością z pomocą idą tu działania promocyjne firmowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego m.in. przez profil na platformie WeChat. Jednak do kluczowych zagadnień należy zaliczyć: 1. **subsydiowanie transportu kolejowego przez stronę chińską** w wysokości 30% kosztów transportu, 2. **postępującą centralizację w sektorze transportu kolejowego** m.in. przez utworzenie China Railway Express, co wyklucza powstałe już podmioty prywatne m.in. chińską joint-venture utworzoną przez firmę Hatrans, 3. **niewielkie zainteresowanie inwestycjami typu greenfield**: w Łódzkiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej jest tylko jeden chiński inwestor firma YunCheng – producent cylindrów grawerowanych.

Do pozytywnych aspektów promocji regionu w Chinach należy zaliczyć **dobrą rozpoznawalność Łodzi i regionu łódzkiego w chińskich mediach** (wg. Raportu Ośrodka Spraw Azjatyckich z 2017 r.). Do największych wydarzeń w relacjach polsko-chińskich, które odbyły się w Łodzi, należy zaliczyć III Forum Regionalne Polska–Chiny, zorganizowane 29 czerwca 2015 roku w Łodzi. Uczestniczyło w nim ponad 450 reprezentantów rządów lokalnych, przedsiębiorców oraz naukowców z prowincji: Sichuan, Hebei, Henan, Guilin, Guangdong i miast Chongqing, Shanghai, Ningbo.

Oprócz wymiaru czysto protokółarnego i zacieśnienia współpracy gospodarczej, Forum przyczyniło się do promocji Łodzi jako ośrodka akademickiego. W jego trakcie podpisano umowę o współpracy w szkolnictwie wyższym między Polską i prowincją Henan, którą Uniwersytet Łódzki realizuje z Zhengzhou University. W rozmowach wspomniano również o Studium Języka Obcego dla Cudzoziemców UŁ. Co istotne, współpraca edukacyjna stała się

jednym z elementów szerszego opisywania Łodzi w Chinach. Dzięki relatywnie skoordynowanym działaniom m.in. wizyta Łodzi Akademickiej w Chinach po przewodnictwem wiceprezydenta miasta K. Piątkowskiego (czerwiec 2017 r.) daje efekty w postaci: 1. **największej liczby studentów z Chin na Uniwersytecie Łódzkim** w Polsce, 2. **nadprzeciętną frekwencją na szkole letniej Understanding Poland: Economy, Society and Science** (177 uczestników w 2017 r., 140 uczestników w 2018 r.). Oprócz faktu, że stanowi ona ważne centrum edukacyjne i naukowe w Polsce, w Łodzi znajduje się 25 uczelni wyższych oraz 30 ośrodków badawczych, wskazywano na dynamiczny rozwój miasta. Jak zauważono w „Dzienniku Ludowym”, ogólnochińskiej gazecie, w regionie łódzkim inwestują firmy należące do 500 najlepszych przedsiębiorstw światowych, takie jak Dell czy Coca Cola.

Z perspektywy Łodzi istotne było powołanie „polskiego showroomu” (*Bolan jingpin guan*, 波兰精品馆), którego zadaniem jest promocja polskiego eksportu, w tym takich produktów, jak mleko w proszku, soków oraz innych produktów transportowanych koleją. Aktywne działania przyczyniły się do większej rozpoznawalności miasta i regionu. W mediach sycuańskich oraz ogólnokrajowych Łódź jest pokazywana jako jedno z miejsc w Europie mających tworzyć dobry klimat do współpracy chińsko-europejską. W zakresie połączeń lotniczych wskazuje się na Frankfurt i Pragę, a w transporcie kolejowym na Łódź i Istanbuł.

Taki stan rzeczy wynika głównie z „dyplomacji kolejowej”, rozumianej w Chinach jako część dyplomacji publicznej. **Kolej i rozwój dyplomacji publicznej są przedstawiane jako komplementarne**, co wpisuje się w strategię Jednego Pasa, Jednego Szlaku, promowaną przez władze Chińskiej Republiki Ludowej, w której projekty infrastrukturalne, realizowane w Azji Południowo-Wschodniej, Afryce, Azji Centralnej i Europie Środkowo-Wschodniej, stanowią punkt wyjścia do zacieśnienia relacji między chińskimi i zagranicznymi podmiotami administracji lokalnej. Znaczenie Łodzi (a w szerszej perspektywie całego regionu Europy Środkowo-Wschodniej) jest postrzegane przez pryzmat jej potencjału tranzytowego – położenia na szlaku transportowym do Europy Zachodniej. Łódź może stać się bramą wejściową dla chińskich produktów i usług do Polski i Europy Środkowo-Wschodniej.

Zgodnie z planem, z hubu logistycznego w Qingbajiang w 2016 roku wysyłano jeden pociąg z towarami dziennie. Następnie liczba ta wzrosła do 1000 pociągów w 2017 roku, a w 2021 roku całkowita liczba pociągów wysyłanych do Europy ma osiągnąć poziom 3000 rocznie. Aby

sprostać tym założeniom, władze dystryktu w 2015 roku przedstawiły rządowi w Pekinie plan budowy intermodalnego terminalu lądowego (Free Trade Dry Port), a także zaplanowały wizyty w Polsce, Niemczech i na Sri Lance. Natomiast w kwietniu 2017 roku koleje państwowe Chin, Białorusi, Niemiec, Kazachstanu, Mongolii, Polski i Rosji podpisały porozumienie w sprawie pogłębienia współpracy w ramach transportu kolejowego (Agreement on Deepening the Rail Freight Cooperation). Obejmuje ono terminale znajdujące się w takich miastach, jak: Łódź, Chengdu, Moskwa, Ałmaty i Istambuł, a także centra dystrybucyjne w Hamburgu, Lionie, Budapeszcie, Teheranie i Hanoi. Oprócz tego porozumienie przewiduje współpracę oficjalnych przedstawicielstw działających w Londynie, Warszawie, Moskwie i Islamabadzie, a także połączenia kolejowe wewnętrzne z Szanghajem, Tianjinem Shenzhen, Qingdao, jak również z 10 innymi portami na wschodnim wybrzeżu Chin. Trasa kolejowa Łódź–Chengdu stała się najważniejszym połączeniem prowincji Syczuan z Europą oraz trzema głównymi regionami ekonomicznymi: Deltą Rzeki Perłowej, Deltą Rzeki Jangcy i strefy ekonomicznej Hebei–Tianjin–Pekin.

Jednak podstawowym pytaniem, które aktualnie powinno zostać postawione jest pytanie o wpływ globalnego kontekstu stosunków amerykańsko-chińskich na relacje lokalne z Chinami. **Na tyle na ile to będzie możliwe relacje na poziomie lokalnym powinny zostać utrzymane a nawet wzmocnione.** Nie sposób nie współpracować z drugą gospodarką świata, a zawirowania w relacjach USA-Chiny należałoby uznać za przejściowe. W samych relacjach amerykańsko-chińskich władze stanowe i chińskie władze lokalne od 2011 r. stanowią istotny filar umożliwiający utrzymanie relatywnie stałych kontaktów. Jednym z elementów, które należy tu przytoczyć są Fora Gubernatorów USA-Chiny. W 2018r. gospodarzem takiego forum była prowincja Syczuan.

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP.

RAPORT: Współpraca regionów w polskiej polityce zagranicznej: województwo łódzkie – Grudzień 2018 jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Ośrodka Spraw Azjatyckich i Regionalnego Ośrodka Debaty Międzynarodowej w Łodzi. Utwór powstał w

Ośrodek Debaty
Międzynarodowej
Łódź

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

ramach konkursu *Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej 2017-2018*. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o konkursie *Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej 2017-2018*.

Zadanie publiczne współfinansowane przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej.

Ośrodek Debaty
Międzynarodowej
Łódź

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

 **OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH**

**RAPORTY
OPINIE
DORADZTWO**

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Łodzi

ul. Lindleya 5a, pokój nr 7, 90-131 Łódź, tel.: 42 635 42 34, www.rodm-lodz.pl